

Отримано: 05 січня 2016 р.

Прорецензовано: 30 січня 2016 р.

Прийнято до друку: 26 травня 2016 р.

Мних М. В. Вступ України до ЄС – особливі виклики для реформування економіки України / М. В. Мних // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. – Острог: Вид-во НУ«ОА», травень 2016. – № 1(29). – С. 18–21.

УДК 327.39+339.92

JEL-класифікація: F020

Мних Микола Володимирович,

доктор економічних наук, професор, академік УАН, заслужений економіст України

ВСТУП УКРАЇНИ ДО ЄС – ОСОБЛИВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ РЕФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Однією з основних засад зовнішньої політики України визначено забезпечення інтеграції нашої держави до європейського політичного, економічного, правового простору з метою набуття членства в Європейському Союзі. Для України інтеграція до Європейським співтовариства має стратегічне значення, тому європейський вектор зовнішньої політики України, особливо співробітництво з різними, передусім економічними, організаціями, є одним із найголовніших на сьогодні.

Ключові слова: вступ до ЄС, євроінтеграція, реформування економіки.

Мных Николай Владимирович,

доктор экономических наук, профессор, академик УАН, заслуженный экономист Украины

ВСТУПЛЕНИЕ УКРАИНЫ В ЕС – ОСОБЫЕ ВЫЗОВЫ ДЛЯ РЕФОРМИРОВАНИЯ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

Одним из основных принципов внешней политики Украины определено обеспечение интеграции нашего государства в европейское политическое, экономическое, правовое пространства с целью получения членства в Европейском Союзе. Для Украины интеграция в Европейское сообщество имеет стратегическое значение, поэтому европейский вектор внешней политики Украины, особенно сотрудничество с различными, прежде всего экономическими, организациями, является одним из главных на сегодня.

Ключевые слова: вступление в ЕС, евроинтеграция, реформирование экономики.

Mnix Nikolai,

Doctor of Economics, professor, Academician of UAS, Honored Economist of Ukraine

UKRAINE'S ACCESSION TO THE EU – THE SPECIAL CHALLENGES FOR REFORMING UKRAINE'S ECONOMY

One of the main principles of Ukraine's foreign policy is ensuring integration into European political, economic, legal space to membership in the European Union. Therefore, for the integration of Ukraine into the European community is of strategic importance because the European vector of Ukraine's foreign policy, especially in cooperation with various, primarily economic, organizations, is one of the most important today.

Key words: EU accession, European integration, economic reform.

Постановка проблеми. Вступ України до ЄС вкрай актуальна тема, яка турбує всіх: Президента України, Прем'єр-міністра України, представників влади на всіх рівнях, бізнесу та споживачів. Що означає Європейське співтовариство для України і які основні виклики та завдання ставляться перед економікою України? Насамперед слід зазначити, що шлях входження України в ЄС довгий та тернистий. Досить сказати, що тільки прагнення України стати асоційованим членом ЄС призвело до революції гідності та війни на сході України, а правильно сказати – неприхованої агресії Росії проти України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання вступу до ЄС вже достатньо обговорювалось та аналізувалось в суспільстві, проводились наукові дослідження, цю тему висвітлювали академік В. М. Геєць, член-кореспонденти А. І. Даниленко, Т. О. Осташко, Л. В. Шинкарук, д.е.н. М. І. Лагутіна та інші. Але питання викликів, які виникають перед суспільством, та необхідності кардинального дослідження реформування економіки, потребує подальшого дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є здійснення характеристики завдань із реформування економіки України для її інтеграції в ЄС. Завдання статті полягають у тому, щоб розкрити економічну суть тих завдань та викликів, які необхідно реалізувати терміново для повного входження України в ЄС. Проблемою, на вирішення якої спрямована ця стаття, є недостатність заходів та реформувальних економіки України та створення власної національної економіки, яка б відповідала європейським стандартам.

Виклад основного матеріалу. Які ж основні проблеми заважають Україні стати асоційованим членом ЄС і чому так негативно реагує Росія на такий поворот зовнішньої політики? Насамперед, слід зазначити, що з моменту підписання Угоди Україною про асоційоване членство в ЄС прийнято багато законодавчих актів, однак відчутних змін в економіці України не відбувається.

Не зважаючи на фінансові допомоги та запозичення Україна відчуває економічний спад, який, за оцінками, може припинитись лише в 2017 році. Чи здатна Україна витримати такий економічний удар і чи вистачить кредиту довіри населення при здійсненні такої економічної політики? Відповіді на деякі запитання спробуємо надати в рамках цієї статті.

Відповідь, на мій погляд, дуже проста. Росія в особі Путіна розуміє, що позитивний розвиток економіки та підвищення рівня життя населення України поставить питання перед російською владою щодо необхідності зміни економічного курсу. Крім цього, Росія втрачає вплив на Україну і корумповані схеми в бізнесі можуть зникнути, відповідно, Україна перестане бути постійним донором російської економіки, а бажання поступового поглинання російським бізнесом українського призведе до зникнення України як держави, чого й домагається Росія, постійну дестабілізуючи ситуацію в Україні, перейшовши до відкритої агресії й лякаючи Європу своєю збрєю.

Фактично Росія намагається зберегти за собою статус міжнародного гравця, ігноруючи всі норми міжнародного права і світова спільнота поки що серйозно не реагує на її дії, вважаючи, що все само собою вирішиться. Однак такий варіант не можливий, тому що в Україні перетнулися інтереси багатьох світових гравців і протиріччя між ними можуть розірвати Україну на частини. Потрібні серйозні зусилля США та Європи, й лише тоді процес може зупинитись.

Важливою умовою інтеграції України в ЄС є створення економіки, яка б відповідала принципам та стандартам ЄС. Говорячи простіше, вступаючи в ЄС, ми цілком свідомо вирішили, що виробничі стандарти ЄС є дуже важливими для розвитку майбутньої економіки України. В той же час ми повинні відзначити, наскільки цей період переходу складний, і зрозуміти, що ми перш за все, повинні вирішувати. Найголовнішим у цьому ключі є модернізація економіки та зміна структури виробництва, що відповідають вимогам ЄС. Для вирішення цього питання ми повинні провести інвентаризацію всіх виробництв та визначити ті виробництва, які вже можуть конкурувати на ринках країн ЄС, а також визначити ті виробництва, які ми повинні дуже швидко розвивати для того, щоб ми завоювали свої місця на ринку країн ЄС. За найскромнішими підрахунками ми на це втратили роки, і на цій основі будемо спостерігати падіння виробництва. На мій погляд, правильним кроком має стати визначення стратегічних виробництв, які можуть бути спільно реалізовані з Європейським Союзом. На мою думку, стратегічним напрямком співпраці України та ЄС є розвиток космічної галузі, оскільки це питання не є вирішеним у ЄС. Другий напрямок – це літакобудування; третій напрямок – кораблебудування. Співпраця та участь України в реалізації цих проектів серйозно збільшить виробництво в Україні. З цією метою необхідно вже негайно підписувати угоди з країнами ЄС на конкретні виробництва та отримувати замовлення на організацію спільного виробництва, і це буде серйозним кроком для входження України в ЄС. На це повинні бути спрямовані всі дипломатичні зусилля України.

Другим важливим блоком із вирішення питань членства України в ЄС є формування інфраструктури, яка б задовольняла інтереси ЄС. Це не реформування, а створення нової системи житлово-комунального господарства в цілому. З цією метою ми повинні звернутись до Європейського банку реконструкції та розвитку для отримання кредитів великими містами України, перш за все, м. Київ та більшості обласних центрів, на нову систему постачання міст водою. У зв'язку з цим потрібні нові механізми постачання житлових будинків артезіанською водою. Це мають бути додаткові артезіанські свердловини та додаткові комунікації водопроводу, які будуть поставляти артезіанську воду до квартир населення. На мій погляд, це мають бути додаткові водопроводи, а в самих квартирах будуть водопроводи з артезіанською водою, водою, яка поставлятиметься поряд із холодною та гарячою. Ми маємо замінити всі теплопостачальні комунікації з метою припинення втрат тепла в тепломережах. Система теплозабезпечення в Києві має бути постійною з 1 вересня до 1 травня і кожен господар квартири має сам вирішувати, яку кількість тепла йому потрібно спожити. Для цього він повинен мати всі механізми щодо його включення та відключення і, відповідно, оплати за його споживання.

Третьою й найважливішою проблемою є будівництво доріг та благоустрій вулиць в містах. Для вирішення цього питання 50% доріг треба віддати в концесію, а благоустрій проводити за рахунок бізнесу, надаючи відповідні преференції в оподаткуванні.

Четвертий важливий напрямок – це розвиток базових галузей. Перш за все, це стосується металургійної, вугільної та хімічної промисловості. Ми повинні визначити умови власникам шахт та металургійних заводів, щоб вони випускали конкретну продукцію, яка відповідає стандартам ЄС. Крім цього, потрібно розглянути питання діяльності нафтопереробних заводів та їх модернізації і забезпечення України високоякісним паливом. В іншому випадку можна провести реприватизацію цих підприємств. Аналогічним чином необхідно вчинити з підприємствами хімічної промисловості.

Крім того, ми повинні розгорнути філії машинобудування відомих брендів в Україні. Наприклад, заводи зі збирання «Тойоти», «БМВ», «Мерседес» тощо. Ми негайно повинні підписати угоди з країнами ЄС та США з виробництва в Україні озброєння для країн НАТО, перш за все, для України, Грузії, Молдови, країн Прибалтики. Виконання таких замовлень буде взаємовигідним, особливо ж сприятиме озброєнню української армії за вимогами НАТО. Потенціал в Україні для цього є.

Ми маємо стимулювати розвиток туризму в Україні. Для цієї мети наші науково-дослідні інститути з вивчення історичної спадщини повинні надати свої дослідження з визначенням певних історичних місць, у яких будуть зацікавлені туристи. Ми маємо розгорнути та надати відповідну рекламу іноземцям щодо курортно-оздоровчого лікування в Україні. Це принесе колосальні прибутки.

Розвиток сільськогосподарського виробництва для України є найважливішим. Але ніяких реальних реформ не відбудеться доти, доки ми не з'ясуємо питання реальних власників на землю та умови господарювання, які задовольняють членів ЄС. Ми повинні перейти на виробництво сільськогосподарської продукції за стандартами ЄС. Але при цьому ми повинні пам'ятати, що сільськогосподарський ринок ЄС дуже насичений і ввійти просто так нам туди не вдасться. Нам потрібна ціла програма (стратегія) із виробництва зерна, цукру, льону, ми повинні впровадити новітні технології виробництва. Що стосується сільськогосподарської продукції тваринного походження, то цей шлях трохи довший і держава постійно повинна тримати його під контролем, надаючи всілякі преференції для їх розвитку.

Проведення адміністративно-територіальної реформи – це важливе питання, але без визначення рівнів в управлінні в муніципалітетах та контролю за їх діяльністю реформи проваляться і навпаки.

У зв'язку з цим у нас з'являться регіональні фірми, які будуть управляти всіма процесами, в т.ч. політичним, і це дуже небезпечно для політичної ситуації в Україні. Єдиний вихід – це ефективний розвиток економіки на засадах, що запропоновані вище, створення ефективної системи державного управління й місцевого самоврядування, введення нових механізмів економічних реформ, в т.ч. оподаткування, що передбачає відмову від соціального оподаткування, а навпаки, підвищення соціальних стандартів та їх значення, оскільки це основна умова вступу в ЄС.

Прості перегляди влади в регіонах нічого не вирішать, потрібна жорстка кримінальна відповідальність чиновників. Ми ще раз спостерігаємо, які зловживання владою допускають місцеві чиновники і які сепаратистські настрої чиновників існують. Історичний досвід свідчить, що розвал СРСР і отримання самостійності в республіках призвели до масової корупції у владних ешелонах, в т.ч. в Україні.

Крім того, потрібні серйозні зусилля української влади на здійснення економічних реформ в Україні. При цьому економічна політика повинна бути ефективною. Ми повинні жорстко реагувати на всі економічні злочини, аж до введення смертної кари для посадовців усіх рівнів по спрощеній схемі, тимчасово призупинивши окремі норми Кримінального кодексу. Корупція в Україні досягла таких рівнів, що демократичне здійснення кримінальних процедур не дає бажаних результатів. Потрібні радикальні економічні реформи у всіх сферах економіки та права.

Висновки. Ці заходи контролю потрібно здійснювати саме в перехідний період і в умовах війни в Україні. Не помічати цих проблем не можна. Має бути чітка лінія державного управління й контролю, і лише тоді успіх буде реальним. На жаль, суспільство не готове брати владу в свої руки, йому потрібна допомога. Функціонування впродовж 20 років корупції на всіх щаблях влади вбило надію в більшості громадян на можливість боротьби з нею. Суспільство платить і мириться з тим, а ті хто не має можливості шукають кращої долі на заробітках. Таким чином, вони віддаляються від цих проблем. Молодь уже шукає освіту за кордоном і виявляє бажання там залишитись на роботу, це наслідок невпевненості в завтрашньому дні в Україні.

Чи здатна Україна самостійно вийти з цієї економічної ситуації? Мабуть, ні, оскільки і 1 квітня 2015 року економіка України обвалилась на 17,6 %, а до кінця року цей відсоток може подвоїтись. Потрібно, щоб серйозні іноземні інвестиції прийшли в Україну. І це питання до наших стратегічних партнерів: чи здатні вони розмістити частину свого бізнесу в Україні. Куди інвестувати, іноземним партнерам відомо, потрібна політична воля й серйозна робота нашого Уряду та бізнесу.

Література

1. Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» // Відомості Верховної Ради, 2014. – № 40. – Ст. 2021.
2. Економічна складова угоди про асоціацію між Україною та ЄС : наслідки для бізнесу, населення та державного управління [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // http://www.ier.com.ua/files//Projects/2013/EU_Ukraine/Economic_red.pdf.
3. Руда Л. Юрій Сиротюк : «Євроінтеграція – це передусім питання цивілізаційного вибору» / Л. Руда // Голос України. – 2013. – № 128. – 13 лип. – С. 3.
4. Кучерява О. Євроінтеграція залежить насамперед від нас самих / О. Кучерява // Голос України. – 2013. – № 111. – 15 черв. – С. 3.

5. Міфи про Угоду про асоціацію – аналіз фактів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/documents/myths_aa_uk.pdf.
6. Брюке Ф. Форми регіоналізації в Європі / Ф. Брюке // Організація регіональної та місцевої влади: досвід держав-членів Європейського Союзу. – К. : Укр. консалтинг-група, 2005. – 128 с.
7. Мільбрадт Г. Переваги децентралізованого розподілу завдань [Електронний ресурс] / Г. Мільбрадт. – Режим доступу : // <http://www.pfm.in.ua/index.php?content=documents&id=20>.
8. Договір про заснування Європейської Спільноти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // http://zakon0.rada.gov.ua/rada/show/994_017/page5.